

Hazafelé Nevelőszülői Hálózat

■ RÖVID TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

A Nevelőszülői Hálózat működtetésének szükségességét a Budapest, XX. kerületében gyermekvédelemben és a szociális ellátás területén dolgozó munkatársak saját munkájuk során tapasztalták.

Pesterzsébet a fővárosban elsők között hozta létre a gyermekvédelmi törvény által nevesített gyermekvédelmi alapellátásokat. Kerületünkben a már eddig is jól működő gyermekek napközbeni ellátását, oktatását biztosító bölcsődék, óvodák, iskolákon kívül 1997-től fokozatosan gyermekjóléti szolgálat, gyermekek átmeneti otthona, helyettes szülői hálózat, családi napközi és házi gyermekfelügyelet is működik.

Az elmúlt öt év során a gyermekvédelemben dolgozó munkatársak minden törekvése ellenére a veszélyeztetett gyermekek, a védelemben vett és a családjából ideiglenes hatállyal elhelyezett, illetve átmeneti nevelésbe vett gyermekek száma folyamatosan nőtt. A családjából kiemelt gyermekek többsége a Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat által fenntartott befogadó otthonba, majd lakásotthonokba, illetve a "volt csecsemőotthonokba" kerültek.

A családból való kiemelés, az otthontól való elszakadás veszteség, a gyermek elveszíti a családját, otthonát, környezetét, biztonságát. Talajvesztettség állapotába kerül. Csalódik a szülőben, mert nem nyújtotta számára az otthont, amire szüksége lett volna. Ha egy gyermeket mindenképp el kell választani vér szerinti családjától, akkor lehetőséget kell számára biztosítani, hogy családpótló ellátásban részesüljön. Egy-egy nevelőcsalád optimális otthont tud nyújtani számukra. Ezzel pedig biztonságos érzelmi közelséget adhat. Ennek megoldására a gyermekvédelemben és a hajléktalan ellátásban dolgozó munkatársak közös elhatározásából hoztuk létre a **Hazafelé Közhasznú Alapítványt**.

Pesterzsébet Önkormányzata a kerületben élő hajléktalan emberek ellátását a **Keresztény Advent Közösség** által ellátott nappali melegedőben biztosítja. A nappali melegedő munkatársainak többsége a Keresztény Advent Közösség tagja. A hajléktal nem rendelkező emberekkel nemcsak a kerületben, hanem a főváros minden pontján folyamatos kapcsolatot tartanak, a főváros hajléktalan ellátásának aktív résztvevői, a téli hónapokban naponta tejáratuk van. A hajléktalanokkal folytatott beszélgetésekből tudják, hogy a hajléktalanok között szép számban vannak olyan fiatalok, akik állami gondoskodásban nőttek fel, onnan kikerülve, családi, baráti kapcsolatok hiánya következtében váltak hajlék nélkülivé. Születendő gyermekeik egy része jelenleg is állami gondoskodásban él, többségüknek gyermekeivel kapcsolata az évek során megszakadt.

A Keresztény Advent Közösségnek már ezt megelőzően is volt Gyermekotthona és Nevelőszülői Hálózata Nágocson, a Reménység Alapítvánnyal közös működtetésben. A Pesterzsébeti Hajléktalan Nappali Melegedő üzemeltetése során érezték szükségességét egy hasonló nevelőszülői hálózat működtetésének a fővárosban.

A fentiek értelmében a **Keresztény Advent Közösség** (mint

Fenntartó) és a **Hazafelé Közhasznú Alapítvány** (mint Működtető) közös összefogásával, valamint a Reménység Alapítvány anyagi, erkölcsi, szakmai támogatásával jött létre a "Hazafelé" Nevelőszülői Hálózat.

A **Hazafelé Nevelőszülői Hálózat** 2002. október 1-jével kapta meg működési engedélyét. Az első gyermekek kihelyezésére 2002 decemberében került sor, azóta folyamatosan érkeznek a gyermekek a nevelőcsaládokhoz. Jelenleg 36 nevelőcsalád, 74 gyermek ellátására képes.

■ SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

STATISZTIKAI ADATOK A GYERMEKEKRŐL

Hálózatba érkezések / távozások alakulása

Év	Érkezés	Távozás	Létszám
2002	5	-	5
2003	27	5	27
2004	21	6	42
2005	14	10	46
2006.07.31.	12	8	50

Távozások okai:

Más intézménybe, vagy más fenntartó nevelőszülőjéhez kerültek

Örökbeadás történt

Visszakerültek vérszerinti családba

Nagykorúság elérésekor ellátása megszűnt

Utógondozói ellátásban részesül

A nevelőszülő más működtetőhöz távozott

Kihelyezések TEGYESZ-ek szerinti megoszlása (2006. július 31-ei állapot)

Megnevezés	Kihelyezettek száma (fő)
Fővárosi TEGYESZ	45
Pest Megyei TEGYESZ	2
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei TEGYESZ	1
Veszprém megyei TEGYESZ	2
Összesen	50

Korcsoportok szerinti megoszlás (2006. július 31-ei állapot)

Korcsoport	Létszám (fő)
0-3 éves	11
3-6 éves	8
6-10 éves	15
10-14 éves	9
14-18 éves	3
18 - felett	4
Összesen	50

A gyermek kihelyezéseknél a következő elveket vesszük figyelembe

- Minden esetben a gyermekhez keressük a nevelőszülőt.
  - A családban nevelkedő gyermeknél korban kisebb kerüljön a családba.
  - Az előző és a következő gyermek kihelyezése közötti időtartam lehetőleg egy gyermek kihordásának időtartamát érje el (9 hó).
  - Egyszerre több gyermek kihelyezése csak testvérek esetében lehetséges.
  - Intézményből 12 évesnél nagyobb gyermek ne kerüljön nevelőszülőhöz.
  - A nevelőszülő nem folytathat helyettes szülői tevékenységet: ez a hálózathoz való csatlakozás egyik feltétele.
- Természetesen ezektől a szempontoktól el lehet térni, ha:
- a gyermek érdeke mást kíván,
  - az élet mást produkál, másra van szükség,
  - a nevelőszülő el tudja látni az adott feladatot,

• a hálózat megfelelő segítséget tud adni a speciális problémákhoz, megoldásokhoz.

A 2005. évben több alkalommal eltértünk az alapelvektől: serdülő gyermek, baba-mamás elhelyezés, stb. sem a vér szerinti családjukból, sem a gyermekotthonból kikerülő serdülő gyermekek, fiatalok nem tudtak beilleszkedni a nevelő családba, így fél – egy év elteltével elkerültek onnan.

A Hálózat gazdasági érdeke azt kívánná, hogy minden férőhelyet töltsünk be. Azonban a szakmai szempontok bizonyítják, hogy nem lehet az a cél, hogy mindenáron feltöltsük a hálózatot. Tudni kell mérlegelni, hogy mit bír el a nevelőszülő, mit tud felvállalni a hálózat. Súlyos problémás eseteket csak abban az esetben szabad magunkra vállalni, ha a hálózat ilyen irányú feltételei adottak ahhoz, hogy ezekkel megbirkózzon, mivel a nevelőszülők, illetve a szakemberek túlterhelése hosszabb távon a szakmaiság komoly sérüléséhez vezethet.

■ ESETEGYESBESZÉLÉS

Az esetmegbeszélő csoportok működtetését igen fontosnak tartjuk, úgy gondoljuk, hogy a nevelőszülők igen sokat tudnak segíteni egymásnak a gyermekek nevelése során felmerülő problémák megoldásában. Jelenleg két csoport működik: a Budapesti nevelőszülők csoportja és a Pest megyében élő nevelőszülők csoportja, mindkettő havi egy alkalommal. A csoportok munkájában csoporttagként részt vesznek a Hálózat munkatársai is.

Az esetmegbeszélő csoportokon a felmerülő esetek a következő körökből kerülhetnek ki:

- Én és a nevelt gyermek
- Én és a nevelt gyermek vér szerinti családja
- Én és a nevelőszülő mint szakma, hivatás
- Én és más nevelőszülők
- Én és a Hálózat
- Én és a hivatalok

Magánéleti, személyes problémák, családi konfliktusok körét kizártuk az esetmegbeszélőből, ha e témában merül fel eset, azt egyéni konzultáció keretei közé, illetve szaksegítséghez irányítjuk. Mindez, valamint a csoportok összetétele és létszáma lehetővé teszi az elmélyült csoportmunkához szükséges bizalom teli légkör kialakulását. Mindkét csoportban a felmerülő esetek lefedik a fenti témaköröket, igazi, komoly, őszinte esetek és megbeszélések történnek. Az esetmegbeszélő igen komoly szakmai személyiség fejlesztő erővé válhatott. Az esethez és a csoport számára egyaránt a szakmai kompetenciák fejlődéséhez, a megterhelő helyzetek kreatív megoldásához, kezeléséhez segít hozzá.

Az esetmegbeszélő kielégíti a résztvevők azon igényét is, hogy megismerjék egymás gyakorlatát, képet kapjanak más nevelőszülők módszereiről, nevelési elveiről. Az esetmegbeszélő gyakran esetkonferenciaként is működik, amennyiben a megjelentek mintegy beszámolnak egymásnak arról, hol is tartanak, hogyan is működnek egy – egy szakmai helyzetben.

Fontos kiemelni a Hálózat munkatársainak elköteleződését az esetmegbeszélő csoportok mellett. Minden kolléga a csoport munkájában való részvételével, fontos szakmai szempontokkal

gazdagítja az esetfeldolgozásokat, mindenkor egyenrangú partneri viszonyban az esethez. Mindez a FIKSZ nevelőszülő képzési programban is megfogalmazott 5. kompetencia („Szak-képzett csapat tagjaként dolgozni”) erősítését is szolgálja. Az esetmegbeszélő csoport lehetőséget ad szervezeti kérdések megbeszélésére, valamint a Hálózat egységes szakmai szemléletének formálására is kiváló lehetőséget jelent.

A nevelőszülőségben átélt folyamat (befogadástól a gyermek haza-helyezéséig, esetleg az elhelyezése megváltoztatásáig) minden lépése nyomon követhető, az egyes konfliktus helyzetek megoldási lehetőségei is széles skálán jelennek meg. A konkrét eseteken keresztül a befogadó családok ismeretei is gyarapodnak azáltal, hogy rátekintést nyernek olyan hatósági eljárásokra, lélektani történésekre, pedagógiai megközelítésekre is, amelyek az adott helyzethez eljuttatják a résztvevőket a jobb megértésig és átélésig egyaránt.

A nevelőcsaládok őszintesége, a nehéz helyzetekben megfogalmazott bizonytalanságaik arra inspirálják a csoport tagjait, hogy minél hatékonyabb segítséget nyújtsanak egymásnak. Azaz, hogy közösen gondolkodnak a konfliktus helyzetek megoldása érdekében, egymás segítségén túl, saját viselkedési stratégiáik is fejlődnek. A csoport, a dinamikai történéseket illetően érett csoportként működik, amelyben támogató, ugyanakkor kritikus visszajelzések is megjelennek.

Egyéb hozadékként az is megemlíthető, hogy a nevelőcsaládok a mindennapokban is szoros kapcsolatban állnak, egymást segítik a mindennapok szervezésében.

Fontosnak tartjuk, hogy a nevelőszülők folyamatosan éljenek ezzel a lehetőséggel, hiszen az eddigi tapasztalatok alapján számos, a nevelőszülősséggel kapcsolatos problémát, kérdést, dilemmát sikerült az eltelt időszak alatt megbeszélni. A teljesség igénye nélkül néhány példa:

- Várakozás a gyermeki helyezésre.
- A nevelt gyermekhez való helyes érzelmi kötődés, elengedés.
- A nevelőszülői családban a gyermek helyének, szerepének megtalálása, testvérféltékenység kezelése.
- A nevelt gyermek kultúrájának, szokásainak elfogadása.
- A nevelt gyermek vér szerinti családjával való partnerség, előítéletek feloldása, pozitív mintaadás a gyermeknevelésben, visszagondozás segítése.
- A nevelőszülők egymáshoz való viszonya, együttműködés, egymásnak pozitív mintaadás.
- A szervezethez tartozás, szerepek a hálózat egyéni arculatának kialakításában, színvonalas szakmai szemlélet kialakítása, fenntartása.

A nem szabályozott kapcsolattartások okai:

Örökbeadásra vár: 2 fő

A szülő nem fellelhető: 3 fő

Önjogúvá vált utógondozói ellátott: 4 fő

■ KAPCSOLATTARTÁSOK RÉSZTVEVŐI

Az **intézményi kapcsolattartásokon** (a *-gal jelezett három kivételével) minden alkalommal jelen van a Hálózat **családgon-dozója**, akinek **feladata** több szintű:

Szülő(k) Nevelt gyermek	Szülő(k) Testvérek Nevelt gyermek	Testvér Nevelt gyermek	Rokon Nevelt gyermek	Szülő Előző neve- lőszülő Nevelt gyermek
-------------------------------	--	------------------------------	----------------------------	--

- kezdeti, illetve működés közbeni nehézségek leküzdésében segítség (szülő félelme, szégyenérzete, eltérő értékrendje, stb.),
- a vér szerinti szülők, hozzátartozók számára a keretek, szabályok közvetítése,
- a gyermek és vér szerinti szülője közötti feszültségek kezelése,
- a vér szerinti és nevelőszülők közötti kapcsolat építése, feszültségek oldása, esetenként konfliktuskezelés,
- amennyiben a hazagondozás nem lehetséges, a folyamatos és rendszeres együttműködés fenntartása.

Fontos tapasztalat, hogy a vér szerinti szülők gyakran magukra maradnak problémáikkal, ezért a családgondozás számukra nélkülözhetetlen. Ezért a Hálózat családgondozójának feladata igen gyakran a segítő intézmények közötti együttműködés felépítése.

A szülők eleinte nem tudják „megközelíteni” gyermeküket

(különösen akkor, ha hosszabb ideig voltak távol a gyermektől). A helyszínen lévő szakember feladata, hogy a közeledést segítse, közvetítő legyen gyermek és vér szerinti szülője, valamint a nevelőszülő között.

Az eltelt időszak tapasztalatai alapján akkor valósulhat meg a gyermek vér szerinti családjába történő visszagondozás, ha kialakul a nevelő és vér szerinti szülő közötti bizalmi kapcsolat, illetve a segítő intézmények szakemberei megfelelően támogatják, segítik a vér szerinti szülőket élethelyzetük megváltoztatásában.

Azokban az esetekben, ahol semmilyen lehetőség nincs a visszagondozásra, a cél a gyermek és vér szerinti szülője közötti rendszeres kapcsolat kialakítása, az, hogy a gyermek jól ismerje múltját, és egészségesen viszonyulhasson élethelyzetéhez.

Különleges jelleget képvisel a **testvér kapcsolattartás**. A testvérek között a családi kapcsolatok újra megérzése minden alkalommal láthatóan pozitív élményt jelent a gyermekek számára. Örülnek egymásnak, szeretettel közelednek a másikhoz, apróbb ajándékokkal kedveskednek. Lehetőség nyíthat arra is, hogy a testvérek iskolai szünetekben egy helyen töltsék idejüket. Ezen alkalmak jó alapot biztosítanak a testvér kapcsolatok még szorosabbá fűzéséhez.

Családnál történő **kapcsolattartások** esetén a kapcsolattartás szabályainak betartatása a vér szerinti szülővel különösen

A KAPCSOLATTARTÁSOK TAPASZTALATAI:

Kapcsolattartás helyszínei, gyakoriságuk

Intézményben* (Gyermekjóléti Szolgálatoknál, Gyermekek Átmeneti Otthona)		Nevelőszülő Otthonában		Vér szerinti szülő otthonában		Nincs kapcsolattartás szabályozva	
34 gyermek		4 gyermek		3 gyermek		9 gyermek	
Havi 2 alkalom	Havi 1 alkalom	Havi 1 alkalom		Havi 1 alkalom	Nevelőszülő és szülő egyeztetése alapján		Gyermek döntése alapján

* 31 gyermek a Bp. XXI. kerületi Gyermekjóléti Központ helyiségében,
1 gyermek a Bp. XV. kerületi Gyermekjóléti Központ kapcsolatügylete keretében
1 gyermek a Bp. XVIII. kerületi Egyesített Gyermekjóléti Szolgálat Gyermekek
Átmeneti Otthonánál
1 gyermek a Várpalotai Gyermekjóléti Szolgálatnál

nehéz. A kapcsolattartás nem hivatalos helyszínen, kötetlenebb jelleggel zajlik, emiatt előfordul, hogy a vér szerinti szülők visszaélnék a lehetőségekkel, magatartásuk nem minden esetben segíti a kapcsolat pozitív alakulását. Ezért szükséges az, hogy a nevelőszülői tanácsadó eleinte rendszeresen, majd alkalmanként segítse/ellenőrizze a kapcsolattartást.

Problémák, amelyek a kapcsolattartások során előfordultak:

- a szülő rendszertelenül jelent meg a kapcsolattartásokon,
- a szülő egyáltalán nem jár kapcsolattartásra,
- a szülő egyáltalán nem tartja be a határozatban foglalt időpontokat, helyszínt,
- a szülő nem tartja meg az időhatárokat (pl. rendszeresen, sokat késik, a végidőpontot kitolja, stb.)
- a szülő valótlan vádakkal illeti a nevelőszülőt, szakembereket, Hálózatot, feljelentések sorozatát kezdeményezi,
- a szülő, munkaidő beosztása miatt nem tudja tartani a határozatban megadott időpontokat, emiatt ettől eltérő módon szervezik meg a kapcsolattartást.
- a nevelőszülő rendszeresen késve érkezik.
- a FIKSZ képzésen megtanultak ellenére a nevelőszülő hozzáállása nem volt megfelelő a kapcsolattartás fontosságához.

Pozitív tapasztalatok az évek során:

- hosszú idő után sikerült a kapcsolattartásról elmaradt szülő, gyermekkel való találkozásait rendszeressé tenni,
- szülő kommunikációjában megjelent, hogy szeretne gyakrabban találkozni gyermekeivel,
- több gyermek esetében nagyon pozitív kapcsolat alakult ki szülő és gyermeke között,
- szülő kezdeti önsajnálátát – pozitív megerősítéssel, illetve segítő hozzáállással - sikerült átformálni, a szülő saját sorsáért felelősebben gondolkodóvá vált,
- a nevelőszülővel való folyamatos beszélgetések, szakmai tanácsadások nyomán sikerült számos esetben előítéletektől megszabadulni, segítő attitűdöt kialakítani.
- sikerült a nevelőszülőknél olyan hozzáállásokat lefaragni, hogy a nevelt gyermek szülőjét is ellátni, a mintaadáson kívül is „nevelni” akarják.

■ ÉRDEKKÉPVISELET

Érdekképviseleti Fórum: 2004 nyarán alakult meg a törvényi szabályozásnak megfelelően. Célja a Hálózatban ellátottak érdekvédelme. Talán munkánkat jellemezheti az, hogy az eltelt időszak alatt egyetlen esetben sem fordult elő, hogy vizsgálatot kelljen indítaniuk.

Gyermekönkormányzat: 2004-ben alakult meg, kezdetekben munkájukat a nevelőszülői tanácsadó segítette.

Jelenleg megfogalmazott fő feladatai:

- gyermekprogramok szervezése,
- segítségnyújtás a hálózati, szülői munkaközösségi, alapítványi programokban,
- kapcsolatok a gyermekek között, ennek erősítése,
- kamaszok számára önismereti csoport szervezése,
- nyári tábor szervezése,
- szükség szerinti részvétel a Hálózati megbeszéléseken.

Az eltelt idő alatt egyre szorosabb kapcsolat alakult a résztvevő gyermekek között, rendszeresen találkoznak nemcsak a programokon, hanem egymás családjainál is. Aktivitásukkal nagy segítséget jelentenek a Hálózat mindennapjaiban és ünnepeiben egyaránt.

A Hálózat a Gyermekönkormányzat működését anyagilag is támogatja.

A Szülői Munkaközösség megalakulásakor, 2004-ben az alábbi célokat tűzte ki:

- A hatékony nevelőszülői munka segítése.
- Aktív nevelőszülői szerepvállalás.
- A hálózatvezető munkájának segítése.
- A teljes körű ellátás feltételeinek megteremtésének segítése.
- Egységes szakmai normák kialakításának segítése.
- Nevelési –gondozási feladatokban segítségnyújtás.
- Rendszeres tájékoztatás.
- Egészséges életmód, világnézet szabadság megteremtésének segítése.
- A hálózat vezetése és a munkaközösség közötti összhang segítése.

Az eltelt időszak alatt a Közösség működése kialakult, egyre tisztábbá vált számukra szerepük. 2006-ban, a vezetők mandátuma lejárt, a közösség ötletbörze alapján alakítja ki szervezeti struktúráját, és választja meg új vezetőjét.

Az ötletbörze során megfogalmazottak:

- Folyamatos eszkbörze
- Nehézségek esetén egymás segítése, gyermekfelügyelet egymás között
- Rendszeres kirándulások, közös programok
- Kialakult hagyományok őrzése
- Információs adatbázis megteremtése, kezelése (közérdekű információkról, segítő szakemberekről)
- Alapítvány honlapjának frissítése, karbantartása
- Koordinálás, irányító funkció meghatározása az SZMK-vezető(k) részére
- Érdekképviselet (hálózattal, fenntartóval, egyéb szervekkel szemben)
- Szponzorok keresése

■ HAGYOMÁNYOS PROGRAMJAINK:

1. Gyermeknap: A helyszínét évente váltakozva vidéki vagy budapesti helyszínnel választjuk. A nevelőszülők rendszerint teljes családjukkal vesznek részt (nevelt gyermekek, saját gyermekek, unokák, stb.)

2. Nyári tábor: A nevelőszülők és gyermekek ötletei alapján választott helyszínnel (Zebegény, Kőszeg, Balaton)

3. Hálózat születésnap rendezvénye: erre a rendezvényünkre minden alkalommal meghívjuk a gyermekekkel foglalkozó szakembereket, szponzorainkat, segítőinket.

4. Mikulás: Törekszünk arra, hogy minden évben más módon ünnepeljünk (1. évben hagyományos Mikulás-várás, csomagosztás, 2. évben a családokhoz, otthonukba érkezett a Mikulás Krampuszokkal, 3. évben Mikulás az erdőben – téli túra)

5. Karácsonyi Műhely: Kézműves Nap, ahol a gyermekek elkészítik Karácsonyi ajándékaikat nevelő és vér szerinti szüleiknek, testvéreiknek.

A szekciós munka bevezetőjeként olyan témákat választunk, amely minden jelenlévőt érint (pl. gyermekjogi képviselő munkájának bemutatása, Hálózat aktuális helyzete, adótanácsadás, törvényi változások, stb.)

A féléves továbbképzésen, a témákhoz kapcsolódóan minden nevelőszülő írásos segédanyagokat kap (különböző cikkek, szakirodalmak).

A **nevelőszülők** 3 évenkénti kötelező **felülvizsgálatát** a gyámi tanácsadókkal közösen összesen 12 nevelőcsalád esetében készítettük el. Ebből 1 esetben rendkívüli nevelőszülői alkalmasság felülvizsgálatára volt szükség, illetve pszichológus szakértőt kérünk fel. Az érintett nevelőszülő azóta távozott a hálózattól.

A **szakemberek továbbképzése** a képzési tervnek megfelelően történik.

■ SZAKMAI MUNKÁNK TERMÉSZETE

Újoncoknak számítunk a Nevelőszülői Hálózatok között, emiatt „dzsungelharcosként” kell a különböző hivatalokkal, szervezetekkel működnünk. Természetesen azért akadnak kivételek, amikor az együttműködés zökkenőmentes, de sajnos ez igen kevés. A gyermekvédelem törvényeinek, rendeleteinek értelmezése, végrehajtása nem egységes minden szinten, emiatt azt tapasztaljuk, hogy a rendszer fogaskerekei a döntések során gyakran akadoznak, aminek következményeit mi viseljük. Az ebben való eligazodásra a rengeteg energiát pazarlásnak érezzük, ahelyett, hogy ezt fejlődésünkre fordítanánk. A törvények állandó és gyakori változásának nyomán követése szintén sok energiát emészt fel.

A gyakorlat egyre inkább azt igazolja, hogy a Hálózatban dolgozó munkatársaknak polihistorokká kell fejlődniük, hiszen munkánk során szinte mindenhez értenünk kell. Egy esetmegbeszélés kapcsán a nevelőszülők megfogalmazták, hogy milyen tudásokat várnak el egy nevelőszülői tanácsadótól: jogi, pszichológiai, szociális munka, pedagógiai, fejlesztőpedagógiai, gyógypedagógiai ismeretek, továbbá egészségügyi ismeretek, valamint közigazgatási, gazdasági ismeretek, illetve időnként nyomozói, felderítői ismeretek.

Ebből is látható, hogy miközben „dzsungelharcunkat” vívjuk a rendszerrel, ezeknek a szakmai elvárásoknak is meg kell felelnünk. Az egyik megoldás megfelelő számú szakemberek bevonása, amely leggyakrabban anyagi vonzatú (és a támogatások csökkenése miatt nehézséget okoz), a másik, hogy elindulunk a polihistorra válás útján.

■ A GAZDASÁGI HELYZET ALAKULÁSA

A **biztos gazdasági alap** megteremtése nem kis feladat:

- e nélkül **nem lehet biztonságosan**, stabilan **működni**,
- e nélkül **nem lehet változásokat indukálni**, fejlesztésekbe fogni,

- **a szakmaiság**, a gyermek mindenképp felett álló érdeke, a nevelőszülő – vér szerinti szülő támogatása a nevelésben, a gyermek visszagondozásának folyamatában, a „szakmai falak ledöntése” csak a szakmának **megfelelő számú**, színvonalas szakmai tudással rendelkező **szakemberrel működik**.

■ Normatív támogatás

A normatív támogatást a tárgyévvel megelőző év szeptembe-

rben kell megigényelni. Ekkor kell kiszámítani azt, hogy az év folyamán a Hálózathoz kik érkeznek – távoznak, illetve milyen ellátási formában jelentkeznek a változás. Jóstehetség legyen a talpán, aki ezt egy évre előre pontosan ki tudja kalkulálni! Ez a gyakorlat ellentmond annak a szakmai elvnek, hogy a gyermekeket visszagondozzuk, vagy átgondozzuk örökbefogadóhoz, mivel ha ezt tesszük, a normatív támogatást vissza kell fizetni, sőt kamattal is terhelik az összeget. (Megjegyezzük, hogy ez csak egyirányú, mivel az eredetileg megigényelt létszám fölötti teljesítés esetén az Államkincstártól késve és kamat nélkül kapjuk meg az összeget.)

A Költségvetési Törvény szerint havonta folyósítják a normatív támogatást. A működtetőt kötelezik arra, hogy a juttatásokat (nevelőszülői díjak, bérek) tárgyhoz 10-éig, illetve 15-éig fizesse ki. A normatíva azonban nem minden esetben érkezik meg a megadott időpontokig, tehát a Hálózatnak rendelkeznie kell egy olyan tartalékkal, hogy megelőlegezze a tárgyhavi kifizetéseket.

A normatíva 2006. évi drasztikus csökkentésével a működésre fordítható kiadásaink minimálisak lehetnek. Jelenleg az egyházi fenntartású intézmény után járó kiegészítő normatíva miatt tudunk csak megfelelni a törvényi előírásoknak (nevelőszülői juttatások, Kjt. szerinti bérezés). További csökkentés esetében gyakorlatilag működésképtelenné válunk.

■ Plusz források, lehetőségek keresése

1. Pénzszerzési lehetőségek

a) pályázatok (leggyakrabban az alapítvány pályázott, lehetőség esetén a hálózat, illetve a fenntartó is pályázik)

b) *Alapítványi Bál* a Hálózat támogatására évente kerül megrendezésre,

c) adó 1 % gyűjtése: széles körű mozgósítással (alapítvány, hálózat, nevelőszülők bevonásával)

d) szponzorok keresése az Alapítvány, Hálózat és nevelőszülők által

e) szervezetek térítésmentes szolgáltatásai (pl.: irodabérlésből adódó további lehetőségek igénybevétele)

f) készpénz adományok jogi és magánszemélyektől.

2. Tárgyi adományok szerzése

a) célzott adományszerzés a hálózat és az alapítvány által

b) nevelőszülői munkaközösség vezetők által

c) nevelőszülők adományai

d) nevelőszülők által szervezett adományozók

e) egyéb adományozók

3. Ellenszolgáltatás nélkül végzett tevékenységek

a) „társadalmi munkában” végzett szakmai munka

b) önkéntes segítők (programok, stb. lebonyolításában)

Az összkidadásokhoz viszonyítva ezek a bevételi források minimálisak minden igyekezetünk ellenére.

■ Tárgyi feltételek

A Hálózat megalakulásától 2005. márciusig magánlakáson működött a szervezet. Ekkor nyílt lehetőség arra, hogy önálló iroda bérlésével olyan körülményeket alakítsunk ki, amely lehetővé teszi, hogy a Hálózat a törvényi és szakmai feltételnek minden tekintetben megfelelően tudjon működni.

■ EGYÜTTMŰKÖDÉS

■ Civil együttműködés

Cél: a működő civil nevelőszülői hálózatok munkájának megismerése, esetleges szakmai együttműködések kialakítása, civil érdekek képviselete.

A 2005. évben a helyszíneken ismerkedtünk egymás munkájával. A hálózatokat foglalkoztató problémák felvetése, megoldási módok közös keresése zajlott.

Szakmai etikai kérdésként merült fel az egyik újonnan alakuló nevelőszülői hálózat építkezési stratégiájának kérdése.

Közös akciónk a normatív támogatás csökkenés következményeinek feltárása és ennek továbbítása a döntéshozók felé.

Az együttműködés során kialakult néhány hálózat között egy kölcsönösen segítő attitűd is (szakmai konzultációk, adományok cseréje).

■ Együttműködés állami szervekkel

Jelenleg négy területi gyermekvédelmi szakszolgálattal vagyunk kapcsolatban. A szakmai együttműködésünk a kezdetektől fogva jól alakult. Rendszeres meghívást kapunk szakmai konferenciákra, folyamatos szakmai, jogi segítséget kapunk mindennapi munkánkhöz.

Az érintett gyámhivatalokkal a kapcsolat leggyakrabban személyfüggő. Vannak jó együttműködések, olyan ügyintézők, vagy hivatalvezetők, akik nyitottak, elfogadóak, segítik munkánkat. Azonban gyakran szembesülünk olyan problémákkal, amelyek a szakmai munkánkat nehezítik, gátolják (pl. törvény gyámhivatalonként eltérő értelmezése, stb.). Sokszor szembesülünk azzal is, hogy a gyámhivatalok nem értik, hogy kerül a civil szervezet a rendszerbe, emiatt gyakran a határozatokat úgy hozzák meg, hogy nem, vagy nem megfelelően szerepelünk benne, illetve nem kapunk a meghozott határozatokból.

A Gyer. 14. §. (2) bekezdése szerint a határozatba a nevelőszülő neve és a működtető címe kerül megadásra. Emiatt egyes gyámhivatalok a nevelőszülőnek szóló minden küldeményt a működtető címére küldenek, annak ellenére, hogy rendelkezésükre áll a nevelőszülő címe. Emiatt a Hálózatnak kell továbbítani a küldeményeket a nevelőszülőnek. Ez újabb terheket ró ránk (többletmunka, többletkiadások).

A gyermekjóléti szolgálatoknál hasonló a helyzet. Úgy tűnik, hogy a szolgálatok azzal, hogy elhelyezték a gyermeket, megoldva látják a problémát, annak ellenére, hogy a Gyermekvédelmi Törvény feladatai közé sorolja, hogy a vér szerinti családot alkalmassá tegyék gyermeke visszafogadására.

Az eltelt idő alatt azt tapasztaltuk, hogy a családgondozók háromféle módon közelítenek:

1. Mivel gyakran nem egyértelmű, hogy ki az illetékes, a „Sok bába közt elvesz a gyerek.” elven senki nem tesz semmit, nem is ismerik a családot.

2. Kialakul valamiféle szakmai együttműködés, de a mértéke nem elég ahhoz, hogy a vér szerinti családok helyzete megváltozzon, körülményeikben alkalmassá váljanak gyermekük visszafogadására.

3. Olyan szoros és szakmailag magas színvonalú együttműködés alakítható ki, amely a visszagondozást elősegíti.

Ehhez a problémához az is hozzájárul, hogy gyakran cserélődnek a családgondozók, illetve a vér szerinti szülők „vándorolnak”.

■ TOVÁBBLÉPÉSI LEHETŐSÉGEK

Úgy látjuk, hogy az együttműködés éppen csak elindult. Nagyon sok olyan lehetőség van, amelyekkel még nem élünk:

A civilek egymással való együttműködésében szakmai, szervezeti szinten, pl.:

közös szupervízió a szakemberek részére,
közös esetmegbeszélők a nevelőszülőknek,
közös rendezvények,
civil találkozók,
adományok cseréje,
érdekképviselet területi, ill. országos szinten,
közös pályázati lehetőségek kiaknázása,
Az állami – civil együttműködés vonatkozásában
közös pályázati lehetőségek,
szakmai műhelyek,
információ közvetítés,
közös szupervízió.

A törvényi szabályozásban szükséges lenne a szakmai minimum feltételek mellett a szervezet általános működéséhez (gazdasági feladatok, könyvelés, infrastruktúra) szükséges feltételek meghatározása és ehhez pénzeszköz rendelkezése.

Javítana a helyzeten, ha a megyei önkormányzatok ellátási szerződést kötnének a civil szervezetekkel. Jelenleg ezek a szervezetek jó néven veszik a civilek megjelenését, működését, de nem járulnak hozzá.

A működési nehézségek enyhítésére fontos lenne olyan pályázatok kiírása, amely a nem állami fenntartók által biztosított hálózatok működési kiadásaira lennének fordíthatók.

Az egyre szigorodó szabályozás melletti anyagi támogatás csökkenése az ellehetetlenülés irányába hat. Más uniós országokban erősítik, támogatják a civil szervezetek működését, fontos szerepük van a közfeladatok ellátásában.

Saját tapasztalatunk az, hogy a folyamatosan nehezülő feltételekből, körülményekből adódó, szaporodó hiányokat, egy idő után nem pótolhatjuk kizárólag lelkesedéssel, szakmai elhivatottsággal. Ha ebbe az irányba megyünk, a civil működések – a szervezetenkénti egyéni arculatok, jó gyakorlatok – szépsége, értéke vesz el.

Balázs Györgyné